

BERGEN

AREAL: 466 km²
FOLKETAL: 247 747

PÅ RØD GRUNN
EN SØLV BORG
MED MUR
OMKRING.
BYPORT OG
ET GULL
FJELL UNDER

BERGENS BYSEGL

Forbildet for dagens bymerke er klart. Det er reversen (baksiden) av Bergens dobbelte bysegl fra 1293 til 1426. Men omskriften er hentet fra forsiden (aversen), som hadde bilde av et skip: «sigillum : communitatis : civitate : bergensi» («Segl for Bergens bysamfunn») Den gamle reversomskriften er et latinsk vers som henspiller på både fjellet og borgen, sjøen og skipet. Et studium av segl-bildene viser et klart slektskap med Hansa-byene Lübeck og Hamburgs bysegl fra 1200-tallet. På slutten av 1400-tallet ble det gamle dobbeltseglet skiftet ut med et enkeltsegl, der borgen alene er motivet. De tre tårnene er erstattet med ett – kuppeldekket – og fjellet er erstattet med syv kuler – senere tolket som Bergens «syv fjell». Men et karakteristisk trekk som skråbåndene ved portalen er beholdt. I stadig mer forenklet form var dette byens merke fram til en middelalderbegeistret «restaurering» i 1860-årene.

BERGENS grenser, bestemt ved de såkalte takmerker, er første gang omtalt i Magnus Lagabøtes bylov fra 1276. Byområdet strakte seg trolig fra Storemølleelven i Sandviken over Rundemanen og til Store Lungegårdsvann.

På 1500-tallet ble Mulelven i Sandviken grense mellom byen og landdistriktet, samtidig som Lungegården ikke lenger lå innenfor bygrensene. På 16- og 1700-tallet ble vestre Sydnes (Møhlenpris, 1670) og østre Sydnes (Nygård, 1727) utskilt fra byen. Det var således et adskillig mindre Bergen som fikk fastlagt sine grenser i 1789 enn i 1276. De tapte områdene utgjorde to særskilte distrikt: Korskirken landsogn (Sandviken) og Domkirken landsogn (Lungegården, Kalfaret, Nubben, Nygård, Møhlenpris), som ble innlemmet i Bergen i 1877. I vårt århundre har byen vokst ved en rekke utvidelser: først ved innlemmelsen av Årstad herred i 1915, Gyldenpris 1921, Fyllingsdalen 1955, og endelig den siste store byutvidelsen, da Arna, Fana, Laksevåg og Åsane ble sammensluttet med Bergen i 1972. Samtidig ble Bergen en del av Hordaland fylke, etter tidligere å ha vært selvstendig fylke. □

Voksavstopping av reversen på Bergens bysegl fra 1293 med omskriften «dant : bergis : dignum : mons : urbs : navis : mare : signum :» («Berget, borgen, skipet, sjøen gir Bergen et verdig merke»).

BERGEN

Namnet Bergen er ein klassikar i namnetolkinga: av gno. Björgvin som tyder «letta mellom fjella». Sisteleddet i Årstadgeilen (@253) er geil «trong gate». Alvøen, ei bergensk form av Alvøyna, har gno. alfr «grus» som førsteledd, lik Ulven i Os (@237). Damsgård har namn etter rådmann Dam Tønnessen ikring 1700. Det eldre namnet på garden er Håsteinar «høge steinar». Laksevåg må ha namn etter det gode laksefisket i vika der. Milde, i målføret Midlo, er samansett med eit ord som tyder «sand, grus» og vin «naturleg eng», medan Fana er i slekt med gno. fen «myrlende, dike». Det kjende utsiktspunktet Fløyen på Fløyfjellet har namn etter ein fløy «vêrhane» som har stått der.